

คู่มือปฏิบัติงานคลินิกทันตกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
วัตถุประสงค์	1
ขอบเขต	1
คำจำกัดความ	1
รายละเอียดการปฏิบัติงาน	2
- มาตรการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ	3
- การป้องกันการปนเปื้อนขณะให้บริการทันตกรรม	3
- การจัดการของเหลวและมูลฝอยติดเชื้อ	4
เครื่องทำความสะอาดและทำให้ปลอดเชื้อ	4
- เครื่องฟอกอากาศ	4
- เครื่องอบฆ่าเชื้อ	5
- เครื่องทำความสะอาดหัวกรออัตโนมัติ	6
- ระบบการควบแน่นและระบบป้องกันการย้อนกลับ	7
- เครื่องมือรับรองการตรวจสอบทางเคมีและชีวภาพ	8
- การจัดเก็บเครื่องมือทันตกรรมและการทำให้ปลอดเชื้อ	9

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทันตบุคลากรทุกท่านทราบแนวทางปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้ให้ไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการรักษาเป็นไปตามมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นความปลอดภัยของผู้รับบริการทันตกรรม เป็นสำคัญ

ขอบเขต

ใช้กับทันตบุคลากรทุกท่านที่ปฏิบัติงานในคลินิกทันตกรรม ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากบ่อ โดยครอบคลุมตั้งแต่การแต่งกายใส่อุปกรณ์ป้องกันอย่างรัดกุม การทำความสะอาด ออบ พ่นเชื้อเครื่องมือทางทันตกรรม

คำจำกัดความ

คลินิกทันตกรรม หมายถึง สถานพยาบาลที่ให้บริการตรวจสภาพช่องปากและฟัน การทำความสะอาดและการรักษาสภาพเหงือกและฟันเพื่อให้มีสุขอนามัยที่ดีและสามารถมีอายุการใช้งานได้ในระยะยาว ประกอบไปด้วย การขูดหินปูน เคลือบฟลูออไรด์ การอุดฟัน ถอนฟันรวมถึงการผ่าฟันคุด บุคลากรในคลินิกทันตกรรม ประกอบด้วย

1 ทันตแพทย์ เป็นหัวหน้าคลินิกมีหน้าควบคุม กำกับ ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในคลินิก รวมถึงให้บริการทางทันตกรรมแก่ผู้มารับบริการทั่วไป มีการอบรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพช่องปากแก่คนไข้เบาหวาน คนไข้ที่มารับบริการฝากครรภ์ ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น

2 เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุข มีบทบาทหน้าที่หลักเป็นผู้ให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพช่องปาก งานที่รับผิดชอบคือดูแลเด็กนักเรียนในเขตรับผิดชอบ จำนวน 9 โรงเรียน เช่น ตรวจฟัน ฟึ่กแปรงฟัน อบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครนักเรียน เป็นต้น

3 ผู้ช่วยทันตแพทย์ มีหน้าที่ช่วยงานช่างเก้าอี้แก่ทันตแพทย์ จัดทำรายงานประจำเดือน เบิกวัสดุทางทันตกรรม ดูแลเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ รวมถึงการทำความสะอาดหลังใช้งานแล้วทุกครั้ง

4 คนงาน ทำหน้าที่ดูแลทำความสะอาดภายในห้อง และนอกห้องบริเวณอาคารชั้น 4 ทั้งหมดล้างเครื่องมือที่ใช้งานแล้ว ซักผ้าคลุมหน้าและเสื้อกาวด์ ที่งขยะทั่วไปและขยะติดเชื้อ

5 เจ้าหน้าที่ช่วยงานด้านสาธารณสุข มีหน้าที่ทำบัตรผู้มารับบริการทันตกรรม ช่วยลงข้อมูลตรวจสุขภาพช่องปากเด็กนักเรียน คีเบิกเงิน สปสข และงานอื่นตามที่หัวหน้าคลินิกมอบหมาย

รายละเอียดการปฏิบัติงาน

มาตรการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ

1. สอบถามข้อมูลและประวัติ เพื่อคัดกรองก่อนลงนัดหมาย
2. ระบบการทำนัดหมายล่วงหน้า เพื่อจำกัดจำนวนผู้เข้ารับบริการในแต่ละช่วงเวลา
3. เอกสารแบบคัดกรอง ก่อนเข้ารับบริการทางทันตกรรม
4. จัดเตรียมพื้นที่ เครื่องฟอกอากาศ จุดวัดอุณหภูมิ จุดวางน้ำยาฆ่าเชื้อ เจลแอลกอฮอล์ ตาม มาตรการเว้นระยะห่าง และ เพียงพอสำหรับผู้มารับบริการ
5. สวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา ขณะอยู่บริเวณพื้นที่นั่งรอคอย
6. ทันตบุคลากรทุกได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน Covid -19 และใส่อุปกรณ์รัดกุมขณะทำการรักษา
7. หลังการรักษาทุกครั้ง ทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อประสิทธิภาพสูง

การป้องกันการปนเปื้อนขณะให้บริการทันตกรรม

1. ก่อนปฏิบัติงาน ให้ผู้ป่วยบ้วนปากด้วยน้ำยา 0.12% Chlorhexidine Gluconate Mouthwash
2. ไม่สวมถุงมือคู่ที่ใช้กับผู้ป่วยไปทำกิจกรรมอื่น
3. เปลี่ยนถุงมือเมื่อปฏิบัติงานกับผู้ป่วยรายต่อไปหรือเมื่อพบการชำรุดของถุงมือ
4. ใช้เครื่องดูดแรงดันสูง ขณะกรอฟันหรือขูดหินปูน
5. มีการระบายอากาศหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน โดยเปิดหน้าต่างทิ้งไว้เป็นเวลา 30 นาที

การจัดการของเหลวและมูลฝอยติดเชื้อ

1. มูลฝอยไม่มีคมบรรจุในถุงแดง
2. มูลฝอยมีคม บรรจุในภาชนะที่แข็งแรงป้องกันการแทงทะลุ
3. เลือด น้ำลาย สารหลัง เทินท่อน้ำทิ้งที่ต่อออกสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
4. ปิดภาชนะบรรจุของมีคมให้แน่นหนา ก่อนนำไปที่พักมูลฝอยติดเชื้อ
5. เคลื่อนย้ายมูลฝอยติดเชื้ออย่างถูกวิธี
6. มีบริเวณที่พักมูลฝอยติดเชื้อ หรือที่พักรวมมูลฝอยติดเชื้อตามกฎกระทรวงว่าด้วยการจำกัดมูลฝอยติดเชื้อ

เครื่องทำความสะอาดและทำให้ปลอดเชื้อ

- เครื่องฟอกอากาศ

ในห้องตรวจทันตกรรม มีการติดตั้งเครื่องฟอกอากาศที่มี hepa filter ที่มีประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อโรค ช่วยลดการแพร่กระจายเชื้อ เป็นเครื่องฟอกอากาศที่ได้มาตรฐานที่นิยมใช้ในโรงพยาบาล การดูแลรักษามีการล้างแผ่นกรองอากาศทุก 1 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแผ่นกรองอากาศ ทุก 12-18 เดือน ขึ้นกับการใช้งาน

- เครื่องอบฆ่าเชื้อ Autoclave

เครื่องอบฆ่าเชื้อใช้ไอน้ำเพื่อฆ่าเชื้ออุปกรณ์และเครื่องมือ ซึ่งเป็นการช่วยยับยั้ง เชื้อแบคทีเรีย ไวรัส รวมทั้งเชื้อ โรคประเภทอื่นๆอีกด้วย ทางคลินิกจึงเลือกใช้เครื่องอบความร้อนที่ได้รับมาตรฐานสูงสุด ที่เทียบเท่ากับ โรงพยาบาล ซึ่งเครื่องนี้มีระบบการควบคุมและประมวลผลในตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ การดูแลรักษา มีการล้างเครื่อง Autoclave ทุก 1 สัปดาห์

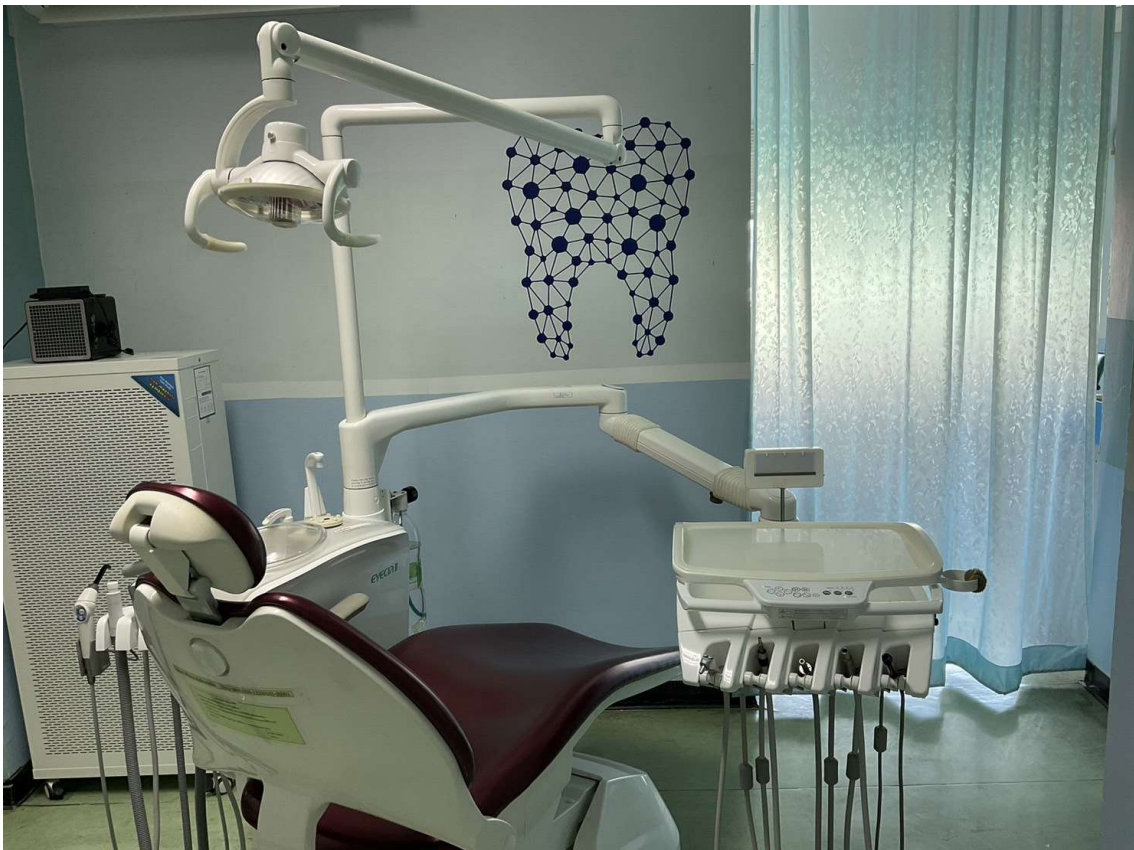
- เครื่องทำความสะอาดหัวกรออัตโนมัติ

การใช้เครื่องดันอากาศในการขจัดคราบที่เกาะบริเวณเครื่องมือทันตกรรมจะใช้ความดันอากาศในเครื่องช่วยให้คราบต่างๆหลุดออกได้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าส่งนที่อยู่ภายในหัวกรอได้รับทำความสะอาดอย่างทั่วถึง และยังเป็นเครื่องช่วยล้างคราบน้ำมัน โดยอัตโนมัติอีกด้วย

- ระบบการควบน้ำลายและระบบป้องกันการย้อนกลับ

ระบบควบน้ำลายใช้ในการแยกส่วนที่เป็นของเหลวออกขณะที่ทำการรักษาเพื่อความปลอดภัยของผู้เข้ารับบริการรับบริการที่จะสำคัญได้ง่ายขณะที่ทำการรักษาทางคลินิก ได้นำเก้าอี้ที่มีคุณภาพสูงและผ่านการตรวจสอบด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งเก้าอี้ทำฟันที่ทางคลินิกได้นำมาใช้ นั้นจะคำนึงถึงความเหมาะสมกับการรับบริการ ความสะดวก สบาย และปลอดภัยสำหรับผู้เข้ารับบริการทันตกรรมเป็นอย่างสูง

- เครื่องมือรับรองการตรวจสอบทางเคมีและชีวภาพ

ทางคลินิกได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมการติดเชื้ออย่างมาก จึงมีการใช้เครื่องมือตรวจสอบประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อของเครื่องมือ ทางเคมี และ ทางชีวภาพ

- การทดสอบทางเคมี (Chemical monitoring)

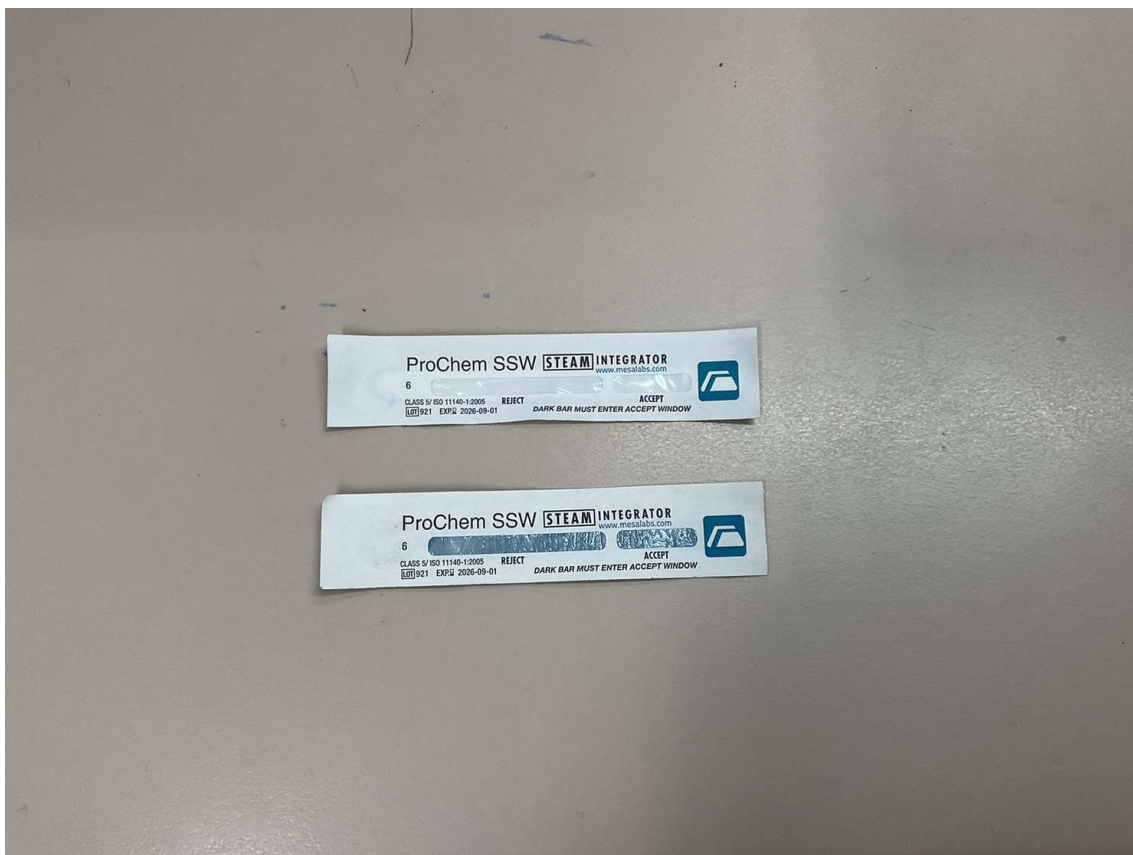
1. ตัวบ่งชี้ทางเคมีภายนอก (External Chemical indicator)

มีลักษณะเป็นแถบกระดาษกาวที่มีสีหรือสารเคมีเคลือบไว้เป็นแนวเส้นบนกระดาษ มีมักใช้ในการติดห่ออุปกรณ์เพื่อมิให้หลุดล่อน และบ่งชี้ให้ทราบว่าห่ออุปกรณ์ได้ผ่านกระบวนการทำให้ปราศจากเชื้อแล้วเท่านั้น แต่ไม่สามารถใช้เป็นยืนยันได้ว่าอุปกรณ์ที่อยู่ภายในห่อจะปราศจากเชื้อ

2. ตัวบ่งชี้ทางเคมีภายใน (Internal chemical indicator)

ทางคลินิกใช้ ProChem SSW Steam Sterilization Class 5 Integrator เป็น indicator จะใส่ไว้ภายในห่ออุปกรณ์เพื่อให้ทราบว่าไอน้ำหรือแก๊ส สามารถเข้าภายในห่อและสัมผัสกับอุปกรณ์ภายในห่อหรือไม่ โดยใส่ตัวบ่งชี้ไว้ตรงกลางห่อหรือในส่วนของห่ออุปกรณ์ที่คาดว่าไอน้ำหรือแก๊ส ผ่านเข้าได้ยากที่สุด

- การตรวจสอบทางชีวภาพ (Biological monitoring)

ทางคลินิกใช้ EZTest เป็น indicator เพื่อตรวจสอบการทำให้ปราศจากเชื้อที่เชื่อถือได้มากที่สุด และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง วิธีการตรวจสอบใช้ตัวบ่งชี้ทางชีวภาพ เรียกโดยทั่วไปว่า Spore test การทดสอบทำได้โดยการบรรจุตัวบ่งชี้ ทางชีวภาพ ในห่ออุปกรณ์ที่นำไปทำให้ปราศจากเชื้อนำห่ออุปกรณ์ที่จะทดสอบเข้าเครื่อง โดยจัดวางห่อทดสอบไว้บริเวณที่คาดว่าจะการทำให้ปราศจากเชื้อจะยากที่สุดเมื่อห่อทดสอบผ่านกระบวนการทำให้ปราศจากเชื้อแล้ว ให้นำหลอด Spore test และ หลอดควบคุมไปอุ่นเพราะเชื้อที่ อุณหภูมิ 55 – 60 องศาเซลเซียส พร้อมๆ กันเป็น เวลา 24 – 48 ชั่วโมง หลังจากอุ่นเพราะเชื้อแล้ว หากพบว่าสีของน้ำยาเลี้ยงเชื้อในหลอดทดสอบเปลี่ยนไป แสดงว่า เชื้อไม่ตาย นั่นคือห่ออุปกรณ์ทั้งหมดยังไม่ปราศจากเชื้อ

- การจัดเก็บเครื่องมือทันตกรรมและการทำให้ปลอดเชื้อ

เป็นเครื่องที่ทำการบรรจุและปิดผนึกของใส่อุปกรณ์ที่ใช้งานแล้ว และหลังจากที่อุปกรณ์ออกจากเครื่องอบแล้ว จะต้องเก็บไว้ในที่ที่ปิด และสะอาดเพื่อป้องกันสิ่งปนเปื้อนชนิดต่างๆ และควบคุมอุณหภูมิตลอดระยะเวลาการจัดเก็บ โดยทางคลินิกได้มีการบันทึก วันที่อบ และวันหมดอายุ ทุกกรอบการอบเพื่อให้มั่นใจว่า การทำปลอดเชื้อทุกกรอบ ได้รับตรวจสอบย้อนหลังได้

หยิบใช้แถวแรกก่อน